

Клещова Є.В.
студентка 4 курсу
факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР ТА НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Важливою ознакою процесу демократизації є активний та ефективний діалог владних структур та інститутів громадянського суспільства. Стрижневим елементом розвинутого громадянського суспільства є недержавні організації, які, в свою чергу, є найбільш вираженим осередком самореалізації та самоорганізації громадян. Існування дієвих каналів взаємодії державних структур та НДО є гарантією здійснення якісної державної соціальної політики, завдяки більшому розумінню нагальних потреб населення та завчасному реагування на них.

Вдалій реалізації державної політики сприяє також широке коло суб'єктів її здійснення. Наразі вчені говорять про необхідність соціального партнерства з боку держави та громадянського суспільства. Проте існують також думки про виключну можливість державних органів здійснювати соціальну політику та надавати соціальні послуги, але більшість науковців вважають, що в коло цих суб'єктів окрім держави включають також соціальні інститути, політичні партії, громадські організації, фонди тощо.

Звичайно, держава уповноважена виконувати свою соціальну функцію, роль державного регулювання вбачається необхідною та незамінною. В свою чергу державні структури потребують підтримки в реалізації соціальної політики та наданні соціальних послуг.

Розрізняють дві основні форми взаємодії між інституціями неурядового сектора та державними органами, а саме економічна форма співпраці, в ході якої отримується прибуток, забезпечується економічний розвиток держави, та неекономічна, яка націлена на спільне вирішення неекономічних питань.

Проте ряду держав притаманні певні труднощі в організації діалогу між органами державної влади та неурядовими організаціями, особливо це спостерігається в пострадянських країнах. Ці труднощі передусім виникають через велику недовіру з боку населення до діяльності органів державної влади, їх здатності реалізувати потреби населення, забезпечити умови для стабільного, економічно ефективного розвитку суспільства. За таких умов механізми залучення громадськості до процесів державного управління не можуть бути ефективними, а сам процес стабільним. Наявність таких негативних настроїв є досить сталою тенденцією, яка досить важко піддається впливу. Процес засвоєння нових демократичних цінностей та їх трансформування у стимулюючі мотиви до співпраці з органами державної влади займає тривалий час [2, с. 11].

Серед великої кількості різних підходів до взаємодії державних і недержавних структур найефективнішим та найпродуктивнішим можна назвати підхід, базований на партисипаторності, тобто активній взаємодії держави та громадянського суспільства як на локальному, так і державному рівні. Одним з основоположників теорії партисипаторності був Дж. Мароу. Він у своїх дослідженнях проблем менеджменту бізнесових структур, датованих кінцем 40-х років минулого століття, зробив висновок, що працівники краще знають свої робочі місця і специфіку роботи, а керівники краще орієнтуються у власне управлінських функціях, зокрема в

формуванні бюджету організації. Тому спільна робота є тим механізмом, що може значно підвищити ефективність діяльності організації [3, с. 10].

Партисипаторність у взаємодії держави, яка покликана представляти інтереси всього населення країни та НДО, які представляють місцеві громади, що набагато краще ознайомлені з проблемами в певній місцевості, повинна ґрунтуватись на таких принципах, як спільна діяльність органів державної влади та НДО, зокрема щодо вирішення соціальних проблем; раціональний і солідарний розподіл функцій держави та НДО, орієнтований на спільну роботу досягнення важливих для громади цілей; створення каналів ефективної комунікації, що повинні забезпечувати поінформованість про послуги, що надаються як на рівні держави, так і громади [3, с. 10-11].

Бенджамін Гидрон, Ральф Крамер і Лестер Саломон розрізняють чотири моделі соціального забезпечення або реалізації соціальної політики. Критерієм для розмежування даних моделей є участь держави і некомерційних організацій у фінансуванні та реалізації соціальних послуг [1, с. 1-2].

Для першої моделі характерно домінування ролі держави, як у фінансуванні, так і безпосередньо у наданні послуг (Government Dominant Model). Ця модель була реалізована в колишніх соціалістичних країнах і продовжує залишатися характерною для Японії.

У другій моделі, що є протиставленням першій, головна роль у фінансуванні і надання соціальних послуг належить громадським організаціям (Third Sector Dominant Model). Прикладом недержавної системи соціального забезпечення може слугувати сфера соціальних послуг у США до початку соціальних реформ 1933 році.

Вищеназачені автори пропонують також виділити паралельну модель (Dual Model), в якій як держава, так і громадські організації фінансують та надають соціальні послуги. Проте в цьому випадку як державний, так і громадський сектор ведуть діяльність незалежно один від одного і взаємодіють лише епізодично. Система соціального захисту та забезпечення Великобританії, яка існувала до 1950 року, може служити прикладом цього типу взаємовідносин між державою і громадськими організаціями.

На сучасному етапі взаємодії держави і НДО найбільш актуальної та ефективною вбачається четверта модель, яка називається моделлю співробітництва (Collaborative Model). Для даного підходу характерна наявність тісної співпраці обох секторів, причому на державу покладена принципова відповідальність за фінансування соціальних послуг, а некомерційні організації відповідальні за їх надання.

У реальному житті, згідно Гидрону, Крамера і Соломона, ця модель зустрічається в двох варіантах, які відрізняються рівнем автономності, що надається державою неурядовим некомерційним організаціям. У першому варіанті самостійність організацій, у яких держава «купує» соціальні послуги за допомогою контрактів, обмежена, а завдання мають дуже рутинний характер. Тому ці організації часто розглядаються як проурядові установи, а не незалежні недержавні ініціативи. У другій версії моделі співпраці некомерційні громадські організації виступають як партнер держави, а не тільки як «підрядник», що забезпечує їм більшу ступінь незалежності в реалізації суспільно корисних завдань. Водночас названі автори стверджують, що дійсний масштаб автономії багато в чому залежить від специфіки послуг, а також форми і використовуваних механізмів фінансової підтримки з боку держави.

Тому й наразі, особливо в сучасно розвинутих країнах прослідковується тенденція до активізації недержавної соціальної допомоги з боку прогресуючого громадянського суспільства, яке вдало пристосовується до викликів сучасності, мобілізує додаткові фінансові ресурси, сприяє адресності соціальної допомоги.

Взагалі можна констатувати, що, починаючи з 80-х роках ХХ століття, дослідники відзначають постійне зростання чисельності некомерційних організацій, які поряд з державою і комерційними організаціями «третього сектора» все частіше стають повноправними суб'єктами розробки та реалізації основних положень соціальної політики.

Відкритий діалог державних структур та недержавних організацій є важливим фактором в якісній та своєчасній соціальній політиці. В свою чергу це впливає на гласність процедур розробки та впровадження соціальних програм, адресність надання допомоги, підтримку громадської активності та ініціатив, сприяє підвищенню рівня соціальної захищеності, посилення громадянського контролю за діями влади, зменшення корупції, доцільне використання державних коштів.

Шлях досягнення порозуміння та взаємодії досить складний, адже громадські організації відстоюють інтереси різних верств населення і керуються у своїй діяльності власними переконаннями. Проте ці шляхи взаєморозуміння необхідно знайти задля ефективної реалізації соціальної політики і поліпшення добробуту всього населення.

Наразі також одними з найбільш актуальних проблем ефективної співпраці держави та недержавних організацій в процесі реалізації соціальної політики є організаційно-адміністративні та кадрові питання, що в свою чергу, потребує додаткового вивчення та аналізу. Зокрема, можливим вбачається дослідження й наступне впровадження досвіду зарубіжних країн, його адаптація до моделі соціальної політики, яка властива Україні.

Підсумовуючи всі переваги та недоліки взаємодії державних структур та недержавних організацій в процесі реалізації соціальної політики, а також необхідність соціального діалогу між цими структурами, потрібно створити відповідну нормативно-правову регламентацію діяльності цих структур та сприятливе соціальне підґрунтя через підвищення довіри до влади, через змогу індивідуальної ініціативи громадян до створення соціальних проєктів, через надання можливостей реального співробітництва з представниками громадських організацій до процесу вироблення й експертизи важливих соціально-економічних і політичних рішень.

Література

1. Взаимодействие государства и организаций «третьего сектора» в реализации социальной политики: опыт ФРГ, Франции и США [Електронний ресурс] / Г. Веремейчик // МОО «Образование без границ». - 2009. - С. 8. - Режим доступа: goo.gl/ugs7l
2. Основні аспекти, форми та напрямки взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями [Електронний ресурс] / Л.М. Усаченко // - 2008. - С. 15 - Режим доступу : <https://clck.ru/Abx3M>
3. Проблеми взаємодії державних і недержавних організацій соціальної сфери [Електронний ресурс] / В.І. Когут // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. - № 1. - 2015. - С. 12. - Режим доступу: el-zbim-du.at.ua/2015_1/9.pdf